

Učiteljski Tovariš

stanovsko politiško glasilo J. U. U. — sekcije za Dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 61. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtrek. Naročilna letna 60 Din za innesmatno 80 Din. Člani sehalje J. U. U. plačajo list v članarino. Oglasni po ceniku in dogovoru, da nek posebe. Pošt. ček. rač. 11.197. Telefon 5113

Ustanovitev učiteljskega gospodarskega sveta.

(Nadaljevanje.)

Konstituiranje odbora.

Po kratki debati se je konstituiral odbor gospodarskega sveta nastopno: Načelnik: Engelbert Gangl. I. nač. namestnik: Anton Gnuš. II. nač. namestnik: Andrej Skulj. Tajnik: Anton Urbančič. Tajnikov nam.: Alojzij Skrinjar. Blagajnik: Rado Grum. — Nato prevzame predsedstvo načelnik gosp. sveta tov. E. Gangl.

Učiteljski dom v Mariboru.

O Učiteljskem domu v Mariboru je poročal njegov predsednik tov. Anton Hren in izvajal: Društvo »Učiteljski dom« v Mariboru praznuje letos 10-letnico, kar se je ustanovilo. Danes razpolaga s premoženjem nekaj nad 700.000 Din in sicer v denarju okrog 400.000 Din, v blagu pa ima okrog 300.000 Din, kar je za 10-letno delo lep uspeh. Tri petine tega imetja je dala gospodarska akcija: izdajanje in zalaganje knjig, zemljevidov, učil, drž. grba itd. Dalje podrobno ne bo poročal, ker je priobčil natančno poročilo o društvenem delovanju Učit. Tovariš z dne 31. 3. 1932. Kakor vse kaže bo Učiteljski dom v Mariboru skoraj imel svojo streho.

Učiteljski dom v Ljubljani.

O Učiteljskem domu v Ljubljani poroča njegov blagajnik tov. Kopal in poda kratko zgodovino o razvoju Učiteljskega doma od njega ustanovitve leta 1894 dalje. Na koncu leta 1931 je naraslo imetje na okroglo 643.000 dinarjev. Ob svoji 25-letnici je podarila Učiteljska tiskarna domu stavbišče, ležeče na dvorišču ob hiši Hedzet-Koritnik in Union. S tem darom je dala tiskarna direktno povod za zidanje doma. Ing. Stanko Dimnik je napravil situacijsko skico, iz katere je razvidno, kako naj se postopa, da zraste na mestu sedanjega starega poslopja ob ulici nova impozantna stavba in kako naj se zaseda prazno dvorišče.

Celo stavbišče bi bilo možno zazidati s štirimi poslopi. Kot prvi objekt naj bi se zgradil 4-nadstropni dvoriščni objekt št. I. na desni strani tiskarniškega poslopja, za katerega bi bila potrebna gradbena svota 1.4 milj. dinarjev (ne včevši mobiljar, spalnic, jedilnice itd.).

Z ozirom na racionalno in dobro sistematično izrabo stavbišča, dispozicijo prostorov in pa gradnjo samo, naj bi se že sedaj napravili generalni načrti za objekte št. I., II. in III. Za objekt št. I., katerega bi se pričelo graditi kot prvega, naj bi se pa poleg tega izdelali takoj razpisni elaborat, detajlni načrti in rentabilitetni ter amortizacijski račun.

Objekt št. I. bi imel vhod na stopnišče ob desnem vogalu sedanje tiskarne na dvorišču. Kletni prostori naj bi služili v skladiščne svrhe in bi bili zato tudi dostopni iz sedanjih skladišč pod tiskarniškim poslopijem. Klet na desni strani stopnišča naj bi služila strankam itd. Prilicije in prvo nadstropje bi bilo v traktu levo od stopnic namenjeno za razširjenje tiskarne, provizorno bi se pa lahko uporabili ti prostori tudi v namene konvikta, ako bi jih tiskarna še ne rabila. Na desni strani stopnišča bi bilo v priliciji, I. in II. nadstropju predvideno troje dvosobnih stanovanj z vsemi modernimi pritliklinami. Ako bi potreba pokazala, da bi bili sedanji pisarniški prostori za tiskarno premajhni, bi se vsak čas lahko eno ali tudi dveje stanovanj adaptiralo za nove pisarniške prostore odnosno bi se stanovanja uporabila za učilnice, zdravniško in izolarno sobo ali za skupna ležišča za učiteljsko, ki pride po poslih v mesto. — V II. nadstropju na levi strani stopnišča bi se nabajala menza konvikta, obstoječa iz jedilnice, čitalnice (odnosno čakalnice), kuhinje s servirnico, pomivalnico, shrambo in sobo za kuharico ter garderobo in stranišči. Iz menze naj bi bil direktni vstop na streho sedanje tiskarne, katere naj bi se uredila tako, da bi lahko služila kot strešno dvorišče. III. in IV. nadstropje naj bi služilo kot spalnice konviktu in bi bilo mogoče namestiti 44 postelj poleg tega pa še v vsaki od štirih dvoran stranišča s pisoarji in umivalnico. Postelje bi imele ob konec omar in ob straneh pa zavese ali pa nizke stene tako, da bi bila posamezna ležišča popolnoma separirana. — Na strehi tega poslopja bi se lahko predvidevali prhe in ležišča za solnčenje odnosno prostor za telovadbo, kot sestavni del konvikta.

Po končanem poročilu otvori načelnik tov. Gangl debato in nasvetuje, naj načelstvo Učiteljskega doma sklepa o gradnji doma in detajlnih načrtih, kar naj nato predloži s predlogi načelstvu Učiteljske tiskarne. Oprema v domu naj bi bila preprosta. Postelje železne. Podvzame naj se akcija, da naj bi se Učiteljska društva zavezala, da kupijo po 1 ali 2 postelji in prav toliko omaric. Seveda bi bilo treba vso opremo izdelati po enotnem načrtu.

Tov. Dimnik predlaga, naj Šolske izkaze, ki jih bo treba zamenjati z Dačkimi knjižicami, založi Dom, tiska pa tiskarna. Čisti dohodek naj bi bil izrecno za dom. V to svrhu naj se stopi v zvezo s tiskarno.

Tov. Hren pogrša v izkazih malih darov med učiteljstvom (smrt, zapuščine, posebni dogodki itd.). Apelirati bi bilo treba na samopomoč učiteljstva za prostovoljne prispevke. Morda bi se posamezniki zavezali prispevati 100—500 Din.

Tov. Skulj poudarja, da smo prišli sedaj na realno bazo. Zavzeti je treba stališče napram zadrugi »Dom učiteljic«.

Tov. Dimnik predlaga, naj se učiteljice ponovno pozovejo k sodelovanju. Ako odklonijo, naj zavzame gospodarski svet napram »Domu učiteljic« svoje stališče. Načelnik tov. Gangl da ta predlog na glasovanje. Bil je soglasno sprejet.

S tem je bilo dopoldansko posvetovanje završeno.

Popoldansko sejo je otvoril drugi namestnik načelnika tov. A. Skulj. Dnevni red se je izpremenil v toliko, da je tov. Grum najprej poročal o 6. in 7. točki, to je o organizaciji učiteljev zadrugarjev in narodno-gospodarskih delavcev in o združnih tečajih za učiteljstvo.

Združni odsek.

K točki 6. Tov. Grum omenja, da je organizacija napravila leta 1929 majhen poizkus s tem, da je priredila združni tečaj, ki je trajal od 21. do 27. avgusta. Tečaj se je prav dobro obnesel. Udeleženci — 26 po številu — so odnesli prav ugodne utise. Izrazili so željo, da bi se taki tečaji ponovili. Ker je imela organizacija s tečajem mnogo stroškov, se je leta 1931 obrnila s prošnjo na bansko upravo za podporo. Banska uprava je uvidela potrebo takih tečajev, zato je votirala za delno kritje stroškov 15.000— Din. Program je bil prvotno določen na tri tedne. Moral se je skrajšati na 14 dni. Zato se je pa predavalo dnevno 8 ur, kar je bilo pri početni vročini preveč. Zato je boljše, da traja tečaj 3 tedne po 5 ur dnevno, da udeleženci lahko obvladajo snov. Seveda bo to odvisno od finančne strani. V tečaj je bilo sprejetih 38 učiteljev in učiteljic. Tako je organizacija usposobila 59 zadrugarjev. Ako prištemo tem še kader starih združnikov — 62 — imamo v organizaciji okroglo 120 zadrugarjev. — Predlaga ustanovitev posebnega združnega odseka, ki naj vodi točno evidenco.

Dalje omenja, da je v Dravski banovini zadrugarstvo najbolj razvito, vendar pa še večiko premalo, vsled česar ostane mnogo narodnega kapitala mrtvega. Treba intenzivnega dela.

Odsek naj bi stopil v stik s sreskimi kmetijskimi referenti. Zadrugarje pa bi morala banska uprava namestiti tam, kjer je dana potreba.

Pri debati se oglašil k besedi tov. Dimnik in poudarja, da je treba začeti z delom takoj. Tavalji smo pri prvih izobraževalnih tečajih, ki niso prišli do veljave. Delo pa naj bo sistematično. Se strinja z ustanovitvijo združnega pododseka in predlaga:

1. Sekcija mora javiti ustanovitev učiteljskega združnega odseka banski upravi, da jo opozori na svoje delo.

2. Izda naj se na vse učitelje zadrugarje okrožnica s posebnimi specialnimi vprašanji, da dobimo pregled učit. združnih delavcev v svrhu stika.

3. Na temelju katastra pri banski upravi naj se ugotovi, kje so zadruge in pri katerih se učitelji udeležujejo in kje ne. Podatki naj se zberò tudi iz službenih spisov o izvenšolskem delu. Napravi naj se vloga na bansko upravo.

4. Na bansko upravo je treba takoj napraviti vlogo, da dá potrebne kredite na razpolago za razpis tečaja. Vlogi je priložiti proračun.

5. Izposluje naj se tudi pri ministrstvu dovoljenje, da se tečaj odobri in izdajo spričevala.

Po kratki debati so se nominirali člani združnega odseka za org. učiteljev zadrugarjev, ki ga tvorijo: Vsakokratni tajnik gospodarskega sveta, sedaj Anton Urbančič, dalje tov. Grum, Brezovar in Ivan Demšar. Odsek je sestavni del gospodarskega sveta. Delokrog in odnose se določijo pozneje.

Učiteljski zdraviliški dom ob morju.

O učiteljskem zdraviliškem domu ob morju je predvsem poročal tov. Grum in izvajal: V času glavnih počitnic sva bila s tov. Dimnikom na Omišlju. V pogovoru z občinskim tajnikom sva zoznala, da ima občina na prodaj zemljišče m² po 2 Din, ki leži blizu mesta ob morju. V bližini je voda in elektrika. Kraj je ob luki in je najugodnejše zimsko kopalnišče ob vsem Jadranu. Občinski tajnik je pokazal tudi načrte, ki so jih pred vojno napravili Madžari. Realizacijo načrta te »dru-

Učiteljski dom v Mariboru.

Društvo »Učiteljski dom v Mariboru« je kupilo gornje poslopje za 625.000 Din ter ga namerava izročiti s prihodnjim šolskim letom svojemu namenu.

ge Opatije« pa je preprečila vojna. Na parceli bi se da postaviti majhen, morda dvo-nadstropen zdraviliški dom, ki bi imel ves komfort za učiteljstvo, lahko bi se gojila glasha in sport. Imeli bi tudi motorni čoln itd. Penzion stane drugod 75— Din. V domu bi imelo učiteljstvo najmanj 30% popusta. Gradnja doma bi bila poceni. Hotel Pišker je s 30 sobami veljal 300.000— Din. Zgradba doma bi stala z inventarjem vred do 800.000 dinarjev. Dom bi imel eno veliko sobo za dame, eno za gospode po 16 postelj, skupaj 32 postelj, 38 sob z 1, 2, 3 posteljami in sicer: 10 sob po 1, 14 sob po 2 in 14 sob po 3 postelje, skupaj 80 postelj, vsega torej 32 in 80 je 112 postelj. Skupne postelje bi računali po 10— Din. Ako bi bilo zasedenih dnevno 20 postelj, bi dalo to v treh mesecih 10x20x90 = 18.000— Din; po 1 postelja po Din 15— dnevno, 5 postelj = 75 Din, v treh mesecih 6750.— Din; 50 postelj po 12— Din je dnevno 600— Din, v treh mesecih pa 54.000— Din. Skupaj torej v treh mesecih 78.750— Din. Če računamo le 10% od tega kapitala, moramo imeti 80.000 Din, ker je lahko odprto vse leto. Pri hrani pa: 75 ljudi dnevno po 30 Din je skupaj dnevno 2250 Din brez pijače in drugega. V treh mesecih da to 202.500 Din. Ako računamo od tega le 10% čistega donosa, je to 20.250 Din, manj režija za tri mesece btto 15.000 Din, iz česar sledi, da je še vedno možna amortizacija. Županstvo občine Omišalj je poslalo dopis in kupno pogodbo v podpis. Na nas je, da stopimo k realizaciji.

Tov. Dimnik je nato priporočal osnovenje »Zadruga za nabavo učiteljskih higienskih zdraviliških stanovanj ob morju«. — V svojem referatu omenja:

1. Zakon o zadrugah državnih uslužbencev (glej »Službeni list« št. 13. od 17. febr. 1932.).

2. Vrste zadrug po tem zakonu, med katerimi se navajajo stanovanjske zadruga za oskrbo higienskih stanovanj.

3. Vsaka zadruga mora biti član »Zveze nabavljajnih zadrug«.

4. Glavnica Zveze: a) Po členu 70. točka 2. »V teku 5 let se pridružuje na leto po 1/10 enomesečne draginjske doklade od vseh državnih uslužbencev. Pobre se naenkrat ali v teku dveh mesecev. b) Iz odtegljajev od vseh državnih uslužbencev I., II. in III. kat. po 10, od ostalih pa po 5 Din na mesec v 36 mesečnih enakih obrokih od 1. julija 1928. dalje; za nove uslužbence se prične odtegovati pri nakazilu druge mesečne plače.

5. V Dravski banovini je okrog 3000 učiteljev vplačalo 1.080.000 Din. Ako se 20% vsega učiteljstva koristi z zadrugami, ostane še 80 odstotkov učiteljstva, ki nima nikake koristi od sedanjih zadrug, torej ima učiteljstvo pravico na 874.000.— Din kapitala, da ga izkoristi za svoje potrebe, ker odpade le 216.000 Din na one, ki se koristijo z zadrugami. Po določilu zadnjega zakona nima nihče več pravice za povrnitev odtegljajev.

6. Ugotoviti moramo točno

a) koliko učiteljev je vplačalo odtegljaje in kolika je vsota odtegljajev;

b) koliko učiteljev se koristi s sedanjimi uradniškimi zadrugami;

c) podvzeti akcijo, da vsi učitelji, ki se ne koristijo sedaj z zadrugami, podpisajo izjavo, da odstopajo svoje deleže v korist »Obmorske stanovanjske zdraviliške zadruga učiteljstva Dravske banovine«;

d) da ministrstvo odredi izdajo potrdil vsem uradnikom, ki so odplačali odtegljaje, z navedbo časa in skupnega zneska odtegljaja;

d) po § 108. zakona o narodnih šolah »bo ministrstvo prosvete pomagalo ustanovljati in vzdrževati domove za zdravljenje obolenih učiteljev«. V smislu tega § naj se ministrstvo

zainteresira, da podpre akcijo za ustanovitev »Obmorske stanovanjske zdraviliške zadruga učiteljstva Dravske banovine« v okrilju Zveze nabavljajnih zadrug, kateri se da omenjeni kapital na razpolago. Od take zadruga bi imeli korist tudi oni učitelji, ki se s sedanjimi nabavljajnimi zadrugami ne morejo koristiti.

Z ozirom na vse navedeno predlagam: »Gospodarski svet izvoli ožji odbor, ki bo proučil gornje predloge ter bo s tajništvom gospodarskega sveta podvzel vse priprave za izvedbo načrta in sestavo pravil za zadrugo.«

Tovariš Voglar predlaga, da bi učitelji postali združniki z deležem 1000 Din. Predlaga, da bi banovinska skupščina sprejela sklep za splošni pristop.

Načelnik tov. Gangl: Rešiti nam je dve vprašanji: 1. Nakup zemljišča. 2. Izvoitev odseka, ki naj uredi to vprašanje.

K temu pripomni, da bo »Učiteljska tiskarna« prispevala JUU 5000 Din za nakup zemljišča. Z zidanjem pa ni mogoče takoj začeti. Rok pričetka naj se v pogodbi podaljša od 3—5 let, kar je sporočiti občini.

Tov. Skulj opozarja, da bi se morda poziskovalo s posojilom med učiteljstvom.

Tov. Voglar predlaga, naj se Savezu predlože načrti in rentabilitetni račun.

Nato se izvoli predlagani odsek, ki ga tvorijo tovariši: Ivan Dimnik, Rado Grum in Ivan Kocijančič. Sklep: Odsek naj natančno preštudira vse načrt in pripravi elaborat za prihodnjo sejo.

Sprejeti so bili sledeči predlogi in nasveti:

a) Zapisnik o prvi seji gospodarskega sveta naj se razmnoži in pošlje vsem zadrugam in društvom, ki so člani gospodarskega sveta.

b) Vse zadruga in društva naj poročajo na prvi seji o gospodarskem svetu in sklepanju o prispevkih za gospodarski svet v svrhu organizacije in realizacije namena.

c) Na dnevni red prihodnje seje gospodarskega sveta naj se stavi poročilo o Učit. gospodarski poslovalnici.

d) Pri vseh programih in načrtih bodimo skromni in preudarni.

d) Vsi udeleženci naj natančno poročajo svojim zadrugam in društvom o poteku seje gospodarskega sveta in o njegovih sklepih.

Prihodnja seja gospodarskega sveta se bo vršila okrog polovice meseca maja.

Kriza, nadprodukcija in dr.

Na nekatere točke uvodnega članka »Učit. Tovariša« z dne 10. marca bi rada odgovorila, ne da bi s tem hotela kratiti čast in zasluge mnogospoštovanih tovarišev.

Žal, da nimam v rokah »Službenih podatkov« vsega učiteljstva in da mi silno nedostaje časa. Na podlagi »Službenih podatkov« bi s številkami lahko dokazala, koliko odstotkov učiteljev, vzgojenih po državnih ali privatnih učiteljskih, se je udeleževalo pri izvenšolskem delu in kako udeleževalo. Sicer podatki ne bi bili povsem točni, ker mnoge skromne tovarišice niso hotele prositi društev in korporacij tozadnjih potrdil, one pa same od sebe niso izdajale izkazil.

Tu bi mimogrede pripomnila, naj bi ob kaki priliki oblastva izdala odredbo društvom, korporacijam, naj kot skromno priznanje za velik trud, ki ga je imel posameznik v njih vrsti, izdajo sama od sebe izkaze o delu. Vsaj drugega plačila itak ravno najpožrtvovalnejši in najagilnejši niso prejeli in še tega ne zahtevali, mnogi celo na poziv nadrejenih oblasti ne, ker se to upira njihovemu značaju. Pa kdo danes po tem vpraša?